

Χαρακτήρες δὲν εἶναι ὅλοι βαλμένοι στὴ θέση τους, ζωντανὸι καὶ ἀληθινοὶ, οὔτε γιὰ τὴν οἰκονομίαν δὲν εἶναι τεχνικὴ καὶ ζωηρὴ, μὰ γιὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀγωνίαν τῆς γυναίκας ποὺ ζητᾷ ἀπ' τὸν ἕνα καὶ ἀπ' τὸν ἄλλο τ' ἀπαραίτητα χρήματα γιὰ νὰ σώσῃ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν τοῦ ἐρωμένου της, δὲν ἔχει τὴν ἀπαιτούμενην δραματικὴν βαθύτητα ἐνωμένην μὲ κά- πια ποιητικὴν πνοὴν ποὺ πρέπει πάντα νὰ διαπνέη κάθε δημιουργικὸν ἔργον. Ἡ πράξις αὐτὴ, χωρὶς νὰ μπορῇ ἴσως κανεὶς νὰ πῇ τὸ γιὰτί, εἶναι πολὺ κοινὴ, μ' ὅλο τὸ πάθος καὶ τὴν ἀγωνίαν της δὲ συγκινεῖ, δὲν ἔχει τὴν δύναμιν νὰ ζετραβῆσῃ τὸ θεατὴν, νὰ τὸν ἐλκύσῃ, νὰ συναρπάσῃ. Ἴσως γιὰ τὴν κοινότητά της ὑπόθεσις, ἢ γιὰ τὴν ρουτίαν τῆς ἰδέας, ποὺ τὴν ζωντανεῖ. Γιὰτί εἶναι τόσο πιά χυλοειπωμένη ἢ ιστο- ρία αὐτὴ ποὺ κατάντησε νὰ σκουριάσῃ, καὶ ὅσο τε- χνίτης καὶ ἂν εἶναι ὁ συγγραφεὺς πάντα θ' ἀκολου- θῆσθαι τὸν πατημένον δρόμον ποὺ πέρασαν οἱ χιλιάδες τῶν συγγραφέων ποὺ τὴν πραγματεύτηκαν.

Ἡ τρίτη πράξις ὅμως εἶναι ἡ καλύτερη τοῦ ἔρ- γου. Ἐχει σκηνὴς ψυχολογημένους βαθύτατα, αἰσθη- ματα ζωντανά, καὶ τέλειον ζουγράφισμα χαρακτή- ρων. Ὅλα αὐτὰ μὲ τὴν πιὸ τεχνικὴν δρᾶσιν δεμέ- να. Μία σκηνὴ ὅπου οἱ δύο ἐραστές χαιρετιοῦνται, γιὰ ν' ἀνταμώσουν σὲ λίγο παλὶ ἐνῶ ὁ θεατὴς ξέρει ὅτι δὲ θ' ἀνταμώσουν πιά ἀφοῦ θ' αὐτοχτονήσῃ ὁ ἕνας τους, εἶναι ἀπ' τίς πιὸ δυνατὰς «τραγικὰς εἰ- ρωνεῖες» τοῦ θεάτρου.

Ἡ λύσις τοῦ ὅμως ἴσως δὲν εἶναι ἡ τόσο φυσικὴ ἢ τόσο τεχνικὴ, ἀφοῦ δὲ βγαίνει ἀμέσως ἀπ' τὴν ἐσωτερικὴν ψυχὴν τοῦ ἔργου ὁ ἥρωας τοῦ δράματος αὐτοχτονεῖ, καθὼς φαίνεται, γιὰτί νομίζει ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε μπορεῖ νὰ βρῇ τὸ ποσὸν ποὺ τοῦ χρειάζεται, ἀξιοπρεπεῖ πάντοτε. Τὸ ποσὸν ὅμως ὑπάρχει, καὶ ἂν ἔφτανε δύο λεπτά νωρίτερα σωζότανε. Ὡστε ἕνα ἀπλό ἐπεισόδιον μὲ ἀργοπορίαν ἐλάχιστη φέρει τὴν λύσιν στὸ δράμα, ἐνῶ θὰ εἶταν προτιμότερον ἂν ἡ λύ- σις αὐτὴ, ἢ αὐτοχτονία δηλαδὴ, γινότανε γιὰ λό- γους ἢ ἐσωτερικὰ ἢ ἠθικὰ ἢ ὑλικὰ, μὰ πάντοτε ἀναπόφευκτος. Ὡστε καὶ ὅταν τελειώσῃ τὸ δράμα νὰ μὴ λέγῃ ὁ θεατὴς: «Ἀχ, δὲν ἔφταναν ἕνα λεπτό νωρίτερα» μὰ νὰ ἀίστανεται ὅτι τίποτα δὲν εἶταν ἱκανὸν νὰ ἐμποδίσῃ τὴν λύσιν, τὴν αὐτοχτονίαν, ποὺ ἔπρεπε νὰ γίνεταί μόνον γιὰ λόγους σφιχτὰ δε- μένους μὲ τὴν ὅλην ψυχὴν τοῦ ἔργου. Τὸ μοιραῖον δὲν εἶναι πάντοτε καλὸ τέλος στὰ δράματα τῆς ζωῆς καὶ θυμίζει τὸν ἀπὸ μηχανῆς Θεὸν, ποὺ δὲ δείχνει οὔτε τέχνην, οὔτε φυσικότητα.

Ἀπὸ τοὺς ἠθέποιους μόνον δ. κ. Πεννέου ἔχου- ρισε. Ἐπαίξε ὅσο μπορεῖτε καλύτερα καὶ κατέφθεσε νὰ μᾶς δώσῃ ἀρκετὰ ζωντανὰ τὸν τύπον τοῦ χαρτο- παίχτη μπλαζέ. Οἱ ἄλλοι ὅλοι μετριώτατοι, μαζὶ καὶ ἡ Κ. Βερόνη. Ἴσως δ. κ. Κουκούλας, ἂν ἡ φωνὴ του εἶταν πιὸ βγενικὴ, θῆπαιζε καλύτερα.

Ἡ μετάφρασις τοῦ κ. Ξοχοπούλου ὀπωσδήποτε ἀκούγεται, ἂν καὶ νομίζουμε ὅτι δὲ θὰ εἶναι ἄσκημα νὰ μεταφράζῃ κάπως πιὸ ἀπλά καὶ πιὸ φυσικὰ.

Δ. ΣΙΓΓΑΝΟΣ

Ο ΕΛΛΗΝΟΠΥΡΓΟΣ

Ἐκεῖ ποὺ ἡ θάλασσα δίνει μὲ ἀναστεναγμὸν τὴν παράτησίν της καὶ τὸ μεγαλεῖο της ὅλο τὸ παίρνει ὁ ἀτέλειωτος κάμπος τῆς Δάρσας καὶ τῶν Τρεκκά- λων, ἐκεῖ ποὺ ἀδέφια βουβὰ τὰ οὐρανοκάλυπτα ὄρη δ' Ὀλυμπος καὶ δ' Ζυγὸς χερσοδέουσι (1) σὲ ἀνωϊώ- νιο (2) χαιρετισμὸν, στὴ Θεσσαλίαν, τὴν Ἑλλάδα αὐτὴ τῆς Ἑλλάδας, κρυμμένον σὲ μιὰ γωνίαν ἐκεῖ βρισκα- ται τὸ χωριὸν τὸ Μουζάκι.

Μακριὰ ἀπὸ κεῖ ὡς δύο ἄρες ἢ καὶ περισσότερα ὄρη δὲν παίρνω—βρίσκεται ἕνα χεῖριον παλιὸν ξα- χασμένον σὲ κόσμον καινούργιον.

Ἄν ἀρωτήσετε τοὺς χωρικοὺς, θεν' ἀκούσετε ἀπ' αὐτοὺς πῶς τὸ χεῖριον κεῖνον τὸ παραπονεμένον καὶ ἔρημον εἶναι ὁ Ἑλληνοπύργος.

Ἑλληνοπύργος! Τὸ λὸς καὶ σοῦ φαίνεται πῶς ἀκούσ τοῦ καλύτερου στιχολόγου (3) τοὺς στίχους τοῦ καλύτερου μουσικοῦ τὸ δαξάρι, τοῦ καλύτερου καστραπολεμητῆ (4) τίς φωνὴς καὶ τίς μπάλλας.

Σοῦ φαίνεται πῶς μὲ τὸ βαρὺ του τὰ στήθος ὁ πύργος φωνάζει τριγύρω: «Ἄστροπελέκια, σεισμοὶ καὶ αἰῶνες, χτυπάτε με ὅσο μπορεῖτε. Ἐδῶ θενὰ στέκομαι».

Καὶ στέκεται, στέκεται ποῖος ξέρει πόσους αἰῶ- νες, ὁ Ἑλληνοπύργος τοῦτος ποὺ εἶδε τοὺς παπαῦδες μᾶς ἀφεντάδες τοῦ κόσμου μὲ βασιλεῖ τὸν μεγάλο Ἀλέξανδρον, ποὺ εἶδε τὸν Κωνσταντῖνον τὸν μεγάλο καὶ

1) Χερσοδέουσι=δέουσι τὰ χεῖρῃ ὁ ἕνας στὸν ἄλλον.
2) Ἀνωϊώνιο=αἰώνιος.
3) Στιχολόγος=ποιητής.
4) Καστραπολεμητής=ποὺ παίρνει μὲ πόλεμον τὴν κάστρα.

μὰς χαίρει γιὰ πρῶτη φορά τὴν Κωνσταντινούπολη, τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Στρατηγόπουλον καὶ μᾶς τὴν ἄλιν γιὰ δευτέρην φορά, τὸν Γεωργίου τὸν Καποδίστρια καὶ θεμε- λιώνει τὸ βασιλεῖον τὸ βασιλεῖον τῶν Ἑπτὰ Νη- σιῶν καὶ τὸ τωρινὸν μᾶς βασιλεῖον, ποὺ εἶδε τέλος, τὸ βασιλεῖον μᾶς τὸ Γεωργίου τὸν Α', νὰ περνεῖ ἀπὸ μπρὸς του μὲ τὸ στρᾶτεμά του καὶ νὰ παίρνῃ στὴν ὄρεσι (1) τοῦ τοῦ κάμπους καὶ τὰ βουνά ποὺ ζυ- μώθηκαν μὲ τοὺς ἀναστεναγμοὺς καὶ τὸ αἷμα μᾶς.

Ἑλληνοπύργος! ὦ Ἑλληνοπύργος! πόσα δὲν εἶδες! Τώρα βουβός, ἀκατοίκητος, χαλασμένος κοιμά- ται ὁ κάμπος.

Ἐ! Δὲν περνεῖ εἰ. Εἶναι μὲ κρῆ ἢ ζημία.

Ἄλλος πολὺ μὲ ἐγαλύτερος Ἑλληνοπύργος κιντυ- νεύει ἀπὸ τὰ χτυπήματα Ἀουστριακῶν καὶ Βουρ- γάρων.

Πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας, τὰ μάτια σας τέσ- τερα! Ἀπὸ τῆς Σκόδρας ὡς στὴν Καλλιπόλη, ἀπὸ τὴν Παρραμυθιά ὡς στὰ Σκόπια ὁ μέγας ὁ Ἑλλη- νόπυργος σεῖεται.

Καὶ πέφτει, πέφτει ἀπὸ τὰ χτυπήματα τῶν ὀχτρῶν, κάθε τόσο ἕνα κομματι τοῦ πύργου

Καὶ ἀνοίγουνε δώδεκα πύργους τὸ στόμα τους καὶ γελοῦν τὰ σκυλιὰ ποὺ εἶρασε ἡ βρωμερὴ τοῦ Βόλγα λάσπη, καὶ γελοῦνε κρυμμένοι ἀπὸ πίσω τους οἱ μακελλαρῆδες ποὺ τοὺς κάνουνε πλάτες.

Πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας, ὁ μέγας Ἑλληνο- πύργος εἶναι σὲ κίντυνον.

Πολιτικοὶ τῆς Ἑλλάδας, μὴν κλείτε μάτι.

Ἀθήνα, Θεριστῆς τοῦ 1906.

ΔΕΜΗΤΡΗΣ Γ. ΠΟΥΛΑΚΗΣ

δ) Ὀρειὰ=Ἐξουσία.

ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Τοῦ Γ. ΚΟΡΝΑΡΟΥ (ὁδὸς Σταδίου ἀριθ. 64) πουλοῦνται τὰκόλουθα βιβλία.
 Η ΤΕΧΝΗ (Κ. Χατζόπουλου) Δρ. 5
 Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ (Μήτσου Χατζόπουλου) » 15
 Ο ΔΙΟΝΥΣΟΣ (χωρὶς τὸ Β' φυλλάδιον) » 6
 ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΕΡΗΜΙΑΣ (Πέτρον Βασιλικῶν) » 1,50
 Τὰ Ἐλεγεία καὶ τὰ Εἰδύλλια » 70
 (Τὰ βιβλία στέλνονται στίς ἐπαρχίας δίχως παραπανιστὸν ἐξόδον γιὰ ταχυδρομικά).

νος καὶ ζωφρενῶν. Μ' ὅσους κρούηκε στὸ δρόμον, τὸν κοίταζαν παραξένα, ὡς ὅπου χάνονταν στὰ γυ- ρίσματα ποὺ ἐκλωθε ἡ στρατὰ καὶ ἔκαναν τὸ σταυρὸν τους. Φουτούραγαν τὰ μηλίγγια του καὶ πήγαινε ὅπου τὸν ἔσερναν τὰ ποδαρὰ καὶ πῆρε κατὰ δρόμους στραβούς, ποὺ τελείωναν ἐδῶ καὶ δὲν ἔβγαζαν που- θενὰ καὶ πέρασε φράχτες καὶ πήδαε βίτα. Ἄνταϊνε στ' ἀγκάθια καὶ τρώμαζε μὴ τὸν ἐπιακε κανέναν καὶ τὸν κρατεῖ καὶ ρίχνονταν μ' ὄρη πέρα ἀφήνον- τας κανένα ξεσκίδι σὲ κάθε φράχτη, ὡς ὅπου μπῆκε στὸ λόγγον. Ἀπὸ μακριὰ ἀκούσαν στ' αὐτιά του ἀνα- κατωμένους φωνὰς καὶ θρῆνοι καὶ ταραχὴ καὶ ἔτρεχε, ἔτρεχε καὶ τὰ πατήματα χτυποῦσαν ἀριὰ καὶ βαριά. Οἱ φλίβες του σφυροκοποῦσαν στὰ μηλίγγια του ὀλοῖ- να δυνατῶτερα ὡς σπερδῶνια καὶ σὰ νὰ αἰμάτωνε ὁ νοῦς του καὶ τοῦ φαίνονταν πῶς βλέπει γαίματα παγωμένα καὶ σαπισμένα καὶ ἐσφιγγε τὰ δάχτυλα μέσα στίς ἀπαλάμες, σὰ νὰ ἐπιγιγε κάποιον καὶ φύ- σε λαχανιασμένον καὶ ἰδρωμένον μούσκεμα. Ἐφτακε σ' ἕναν ξερόλακκον καὶ ἔπεσε κατὰ ἄψυχον, παραλυ- μένος. Δέντρα θεόρατα ἐκρῦβαν ὄλον τὸν οὐρανὸν καὶ ἔ- καναν μιὰ στέγη ψηλά μὲ τὰ πλεγματὰ κλωνάρια τους, ὅπου ἐκράζαν οἱ φάσες μὲ μιὰ ψιλὴ φωνὴ καὶ ἐρεθιστικὴ. Τὰ κορμιά τους κατέβαιναν ἴσα μὲ τὴν

γῆς γυνὰ καὶ μαῦρα, σὰν στύλοι καπνισμένοι πα- λιὰς ἐκκλησίας. Παχὺς ἥχος ἀπλώνονταν μέσα καὶ τὸ φῶς πνίγονταν κατὰ ἀπὸ τὰ μεγάλα καὶ φουν- τωτὰ δέντρα. Ὁ Γιάννης εἶταν γεμμένος στὰ ξερὰ φυλλὰ, ποὺ εἶταν στὸ στρώμα κατὰ μιὰ πιθαμὴ ψηλά. Ἀνάσανε ψύχα, καὶ ἔνοιζε τὰ μάτια ποὺ ἔ- λαμπαν καὶ γυάλιζαν. Ἐνας ἀγέρα, φύσας καὶ χῶ- νους μέσα στὸ λόγγον καὶ διαβαίνει ἀπ' ἐκεῖ μὲ μᾶ- νητα καὶ ὄρη καὶ βόγγαγαν τὰ δέντρα καὶ ἔτριζαν τὰ κορμιά καὶ δέννονταν τὰ κλαριά καὶ ἀναμωλ- λιασμένα ἔγερναν τίς κορφὰς τους. Καὶ ὁ ἄνεμος πᾶ- λε ἔφευγε μακριὰ καὶ ἀκούονταν μακρινὸν τὸ βοῦισμά του ἀφίνοντας μιὰ ἀνατριχίλα στὰ φύλλα ποὺ σου- σοῦριζαν. Ὁ Γιάννης ἔφερε τὰ μάτια γύρω καὶ σὰ νὰ φοβήθηκε. Ἀριὰ, ἀριὰ ἔρθε στ' αὐτιά του ὁ χτύπος τοῦ ξυλοκόπου ποὺ ἔκοψε ἕνα μεγάλο δέν- τρο μέσα στὴν καρδίαν τοῦ λόγγου. Γύρτας ἐκεῖ ποὺ χάνονταν ὁ ξερόλακκος καὶ τοῦ φάνηκε πῶς βλέπει τὸ πρόσωπον τῆς γυναίκας του ν' ἀνεβαίνει, ὅπως τὴν εἶχε δεῖ στὴν ἴδια μεριά μὲ τὴν μάννα της, πρὶν νὰ παντρευτεῖ. Βρέθηκε στὸ ποδαρὶ γιοματῶν τρομάρα. Θυμῆθηκε τὸ παιδί του καὶ ἔκαμνε νὰ γυρίσῃ: νὰ πάει νὰ τ' ἀρπάξῃ παλὴ, νὰ τὸ σφίξῃ στὸν κόρπον του, νὰ φύγει μαζί μὲ τὴν κλῆρα του καὶ νὰ χαθεῖ. Μὰ πάλαι

γύρισε μετανοημένος καὶ χύθηκε μέσα στὰ λόγγον ποὺ σὺνκλαρος σειώταν καὶ βόγγαε, δταν ἔχητε ἕ- νους βραχίς χτύπος τοῦ ξυλοκόπου καὶ ἕνα τράξιμον γε- ρὸ καὶ κατὰπὶ ἕνα πέσιμον βαρὺ μὲ χτύπον ξερὰ. Τρώ- μαζε καὶ κοίταξε πρὸς τὸ χτύπον. Τὰ μάτια του στᾶθηκαν στὸ μέρος ποὺ εἶχε ἰδεῖ τὴν γυναίκα του καὶ στὴν καρδίαν του ἐνοιωσε ἕναν ξυλοκόπον νὰ χτυ- πᾶει δυνατὰ, δυνατὰ καὶ, λές, ζύγωνε τὸ τελευταῖον χτύπημα, δταν βῆκε πέρα στὸ ξέφωτον, ὅπου ἀ- γιάντεψε τὴν θάλασσαν καὶ πῆρε τὴν ἀνάσα του. Ἐκεῖ τὸν πῆρε τὸ παρακωσι καὶ κίνησαν τὰ δάκρυα κἀκαλῆ. Ἐκχε τὸν κατήφορον καὶ χωρὶς νὰ σταθεῖ ἔφτασε στὴν σκάλα ὅπου ἕνα καλεῖ ἔτοι- μάζονταν γιὰ τοὺς Κορφοὺς ἀντίκρου. Πῆρε τὴν ἄ- κρην ἄκρη τῆς θάλασσας καὶ ἔρθε πίσω ἀπὸ κατὰ βοῦρα ποὺ εἶταν φτυρωμένα σὲ λίγο νερὸ μέσα στὴν στεριά. Ἡ θάλασσα εἶταν φουρτουμισμένη πέρα ὡς πέρα. Τὰ κύματα ἔκαναν μιὰ ταραχὴ στὰ βρά- χια καὶ βόγγαγαν καὶ χτυποῦσαν καὶ ἐσκαζαν καὶ ἄγγειφαν τὰ λιθάρια στὴν ἀμμουδιὰ καὶ ξέβρα- ζαν ἀμέτρητα φύκια, ἄρια καὶ μαυροπράσινα, ποὺ σ' ἐπιανε κάποιος φόβος καὶ κοίτασε τριγύρω σου μὴν εἶναι κανένας. Μιὰ βράχα εἶταν δεμένη σ' ἕνα βράχο μ' ἕνα παλιὸν, σάπιον σκοινί. Τὴν ἔπιανε τὸ